

národní
úložiště
šedé
literatury

Hodnocení zpětného odběru vybraných výrobků v České republice v roce 2016

Zapletáková, Petra; Buda Šepeřová, Gabriela
2018

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-411121>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 06.05.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

Hodnocení zpětného odběru vybraných výrobků v České republice v roce 2016

| Ing. Petra Zapletáková, Ing. Gabriela Buda Šepel'ová, Ph.D.,
CENIA, česká informační agentura životního prostředí

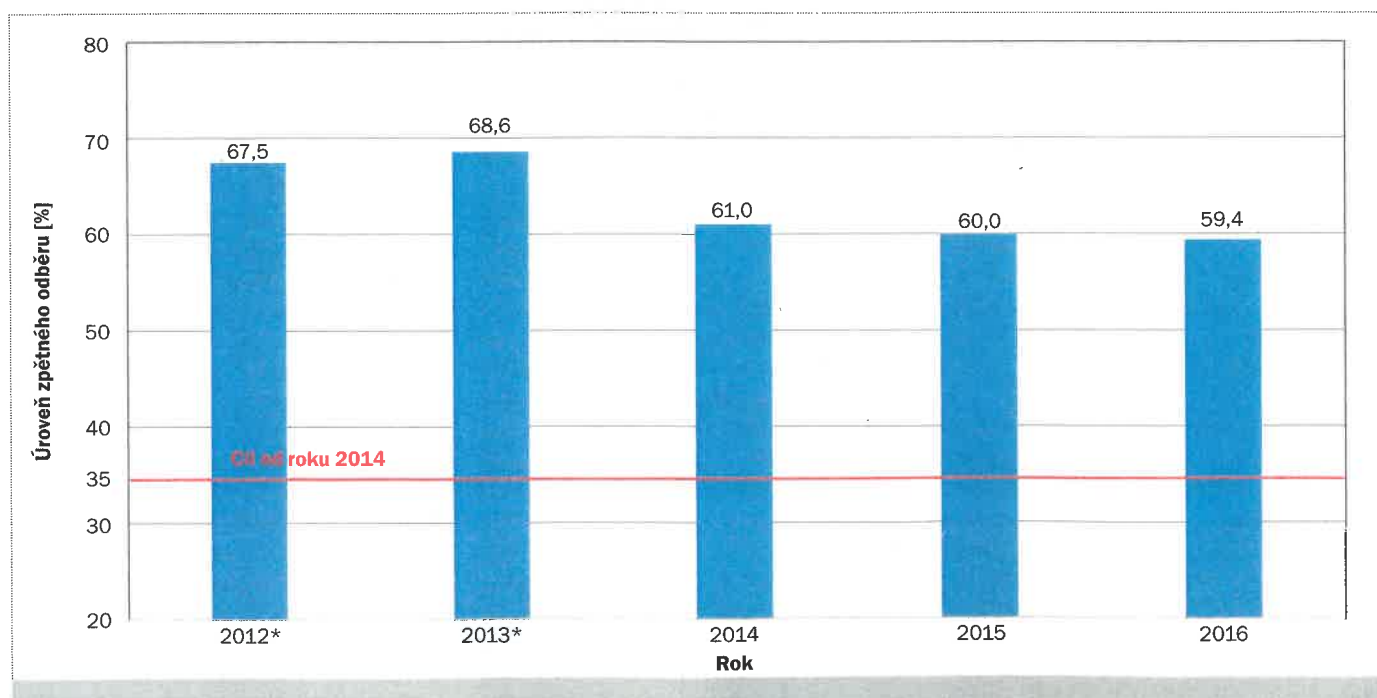
Článek hodnotí plnění cílů zpětného odběru výrobků v České republice, které stanovuje národní a evropská legislativa.

Za zpětný odběr se považuje odebrání použitých výrobků od spotřebitelů bez nároku na úplatu za účelem jejich využití nebo odstranění. Povinnost zpětného odběru se vztahuje na výbojky a zářivky (tato komodita je vždy vyhodnocována současně s daty komodity elektrozařízení pocházející z domácností), pneumatiky, elektrozařízení pocházející z domácností a baterie a akumulátory. Zpětný odběr těchto výrobků má zajistit právnická nebo fyzická osoba, která je oprávněná k podnikání a tyto výrobky uvádí na trh.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech (zákon)¹ pojmenovává tyto osoby rozdílně. U pneumatik se jedná o tzv. „povinnou osobu“ a u elektrozařízení, baterií a akumulátorů jde o tzv. „výrobce“. Povinné osoby a výrobci, kteří uvádí výrobky na trh, musí zajistit tzv. „místa zpětného odběru“. Tam, kde nestanovuje zákon minimální hustotu sběrné sítě, obecně platí, že tato místa musí být pro konečné uživatele stejně dostupná jako místa prodeje výrobků. Výrobky zde musí být odebírány bezplatně a bez ohledu na výrobní značku a do výše, které za vykazované období výrobil nebo doveze. Použité vý-

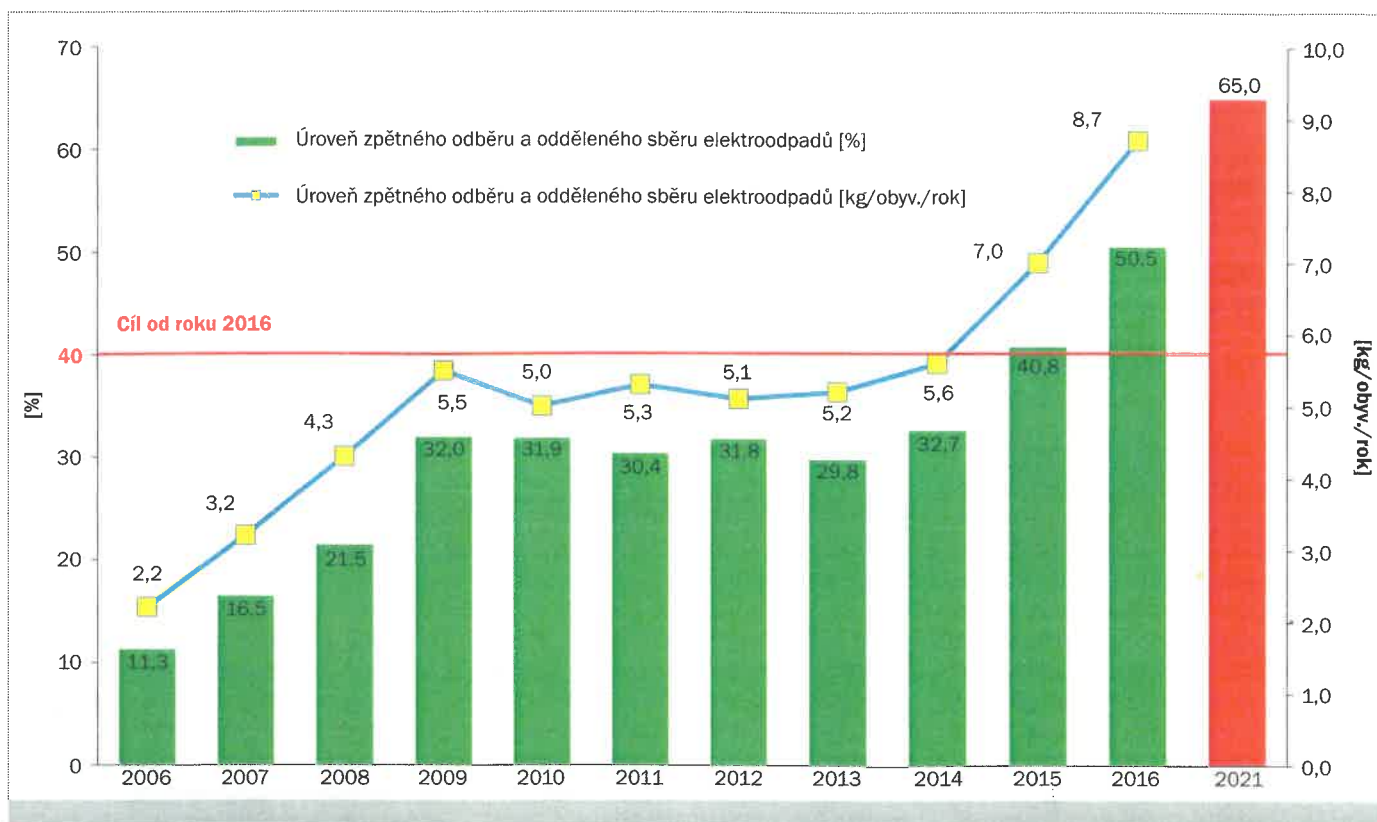
robky, pokud nejsou opětovně používány pro svůj původní účel, mohou představovat zátěž pro životní prostředí. Například divoké skládky, na kterých dochází k úniku nebezpečných látek z baterií a akumulátorů, elektrozařízení (chladicí médium z ledniček apod.) a tím dochází ke kontaminaci půdy a podzemní vody.

U elektroodpadu rozlišujeme „zpětný odběr výrobků“ a „oddělený sběr“. Zpětným odběrem elektrozařízení se rozumí odebrání použitých elektrozařízení pocházejících z domácností od konečných uživatelů bez nároku na úplatu v místě zpětného odběru nebo v místě prodeje

Obrázek č. 1: Vývoj úrovně zpětného odběru pneumatik v letech 2012 až 2016 a cíl stanovený zákonem od roku 2014
Poznámka: * Za roky 2012 a 2013 nebyl zákonem stanoven žádný minimální limit pro splnění cílů zpětného odběru pneumatik.

Zdroj: CENIA

Obrázek č. 2: Plnění cílů zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů v letech 2006 až 2016 a cíl dle směrnice 2012/19/EU pro rok 2021
Zdroj: CENIA

nebo dodávky nového elektrozařízení posledním prodejcem či v jeho bezprostřední blízkosti. Za oddělený sběr elektroodpadu se považuje odebrání použitých elektrozařízení nepocházejících z domácností od konečných uživatelů v místě odděleného sběru. „Zpětný odběr“ a „oddělený sběr“ je rozlišován rovněž u baterií a akumulátorů, kdy zpětnému odběru podléhají přenosné baterie a akumulátory a automobilové baterie a akumulátory, zatímco v režimu „odděleného sběru“ jsou výhradně odebrány průmyslové baterie a akumulátory v režimu odpadů.

Metodika výpočtu zpětného odběru výrobků

Každá komodita zpětného odběru má nastavená jiná pravidla pro výpočet „úrovně zpětného odběru“.

Pneumatiky

Úroveň zpětného odběru je procentuální podíl celkové hmotnosti pneumatik sebraných v rámci zpětného odběru v daném kalendářním roce povinnou osobou nebo osobami, se kterými provozovatel kolektivního systému uzavřel smlouvu o společném plnění, k celkové hmotnosti pneumatik uvedených touto povinnou osobou nebo osobami na trh v témže kalendářním roce².

Elektroodpady

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/19/EU o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (směrnice 2012/19/EU) se úroveň sběru (tj. „zpětného odběru“ a „odděleného sběru“) vypočítá na základě celkové hmotnosti sebraných elektroodpadů v daném roce a vyjádří se jako procentní podíl průměrné roční hmotnosti elektrozařízení uvedených na trh v ČR v předchozích třech letech³.

Přenosné baterie a akumulátory

Úroveň zpětného odběru je procentuální podíl vypočítaný tak, že se celková hmotnost použitých přenosných baterií a akumulátorů získaných jejich výrobcem zpětným odběrem v daném kalendářním roce násobí počtem let, během nichž v rámci tříleté periody ukončené daným rokem uváděl přenosné baterie a akumulátory na trh, dělí celkovou hmotností přenosných baterií a akumulátorů uvedených na trh v České republice jejich výrobcem v daném kalendářním roce a v předchozích dvou kalendářních letech, pokud nebyly vyvezeny mimo území České republiky⁴.

Pneumatiky

Pneumatika je pružná součást sestavy kola skládající se ze tří hlavních kom-

ponentů pryž (80 – 85 %), různá vlákna (12 – 15 %) a ocelový kord (2 – 3 %)⁵.

Zákon stanovuje povinnost pro povinnou osobu zajistit minimální úroveň zpětného odběru použitých pneumatik ve výši 35 % za každý uplynulý kalendářní rok. Své povinnosti může povinná osoba plnit prostřednictvím individuálního nebo kolektivního systému. Dnem 15. 4. 2016 nabylo právní moci rozhodnutí Ministerstva životního prostředí o vzniku kolektivního systému s názvem ELT Management Company Czech Republic s.r.o. (ELTMA).

Plnění cílů zpětného odběru

V roce 2016 byla celková úspěšnost zpětného odběru pneumatik 59,4 %. Česká republika tímto splnila zákonem požadovaných 35 % úroveň zpětného odběru u této komodity i přesto, že k ohlašovacímu roku 2015 tato úspěšnost poklesla o 0,6 %. Na **obrázku č. 1** je zobrazen vývoj úrovně zpětného odběru pneumatik od roku 2012 do roku 2016.

Jako negativní aspekt vzniklý v souvislosti s extrémně nízkou minimální mírou zpětného odběru v této oblasti lze vnímat nepoměr mezi vysokým počtem osob, které dosahují pouze minimální úrovně sběru, a osobami, které vykazují daleko vyšší výsledky. Např. ze 143 individuálně plnicích osob jich 19,8 % nedosáhlo ani

ZPĚTNÝ ODBĚR

minimální úroveň sběru, přičemž dalších 45,5 % osob vykázalo míru zpětného odběru jen do 40 %. Tento stav je z dlouhodobého hlediska neudržitelný.

Zpětný odběr elektrozařízení a oddělený sběr elektroodpadu

Elektrickým nebo elektronickým zařízením (elektrozařízením) je podle zákona zařízení, jehož funkce závisí na elektrickém proudu nebo na elektromagnetickém poli nebo se jedná o zařízení k výrobě, přenosu a měření elektrického proudu nebo elektromagnetického pole a je určeno pro použití při napětí nepřesahujícím 1000 V pro střídavý proud a 1500 V pro stejnosměrný proud. V České republice vyrábí a elektrozařízení uvádí na trh tzv. „výrobce“. Ten může plnit své povinnosti samostatně (individuálně), společně s jiným výrobcem nebo výrobcí na základě písemně uzavřené smlouvy (solidárně) anebo přenesením povinností na jinou, právnickou osobu, zajišťující společné plnění povinností výrobců (kolektivním systémem). V České republice je vedeno 16 kolektivních systémů⁶.

Plnění cílů sběru

České republice se dlouhodobě dařilo plnit dřívější požadavek určený směrnicí 2012/19/EU na minimální sběr elektrozařízení 4 kg na obyvatele za rok. V roce 2016 byla úroveň sběru na jednoho obyvatele 8,7 kg. Množství zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů za rok na jednoho obyvatele činilo o 1,7 kg více než v předchozím roce. Pro rok 2016 směrnice 2012/19/EU stanovila cíl sběru elektrozařízení na více než 40 %. Česká republika tento cíl splnila a dokonce v roce 2016 došlo k nárůstu úrovně zpětného odběru a odděleného sběru elektroodpadů oproti roku 2015 o 9,7 % na hodnotu 50,5 %.

Přehled cílů zpětného odběru elektrozařízení a odděleného sběru elektroodpadů od roku 2006 zobrazuje **obrázek č. 2**. Od roku 2021 bude nutné dosáhnout úrovně sběru 65 % průměrné hmotnosti elektrozařízení uvedeného na trh.

Baterie a akumulátory

Baterií a akumulátorem jsou zdroje elektrické energie generované přímou přeměnou chemické energie, které se skládají z jednoho nebo více primárních článků neschopných opětovného nabití nebo z jed-

Obrázek č. 3: Vývoj úrovně zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů v letech 2012 až 2016 a cíl pro rok 2016

Zdroj: CENIA

noho nebo více sekundárních článků schopných opětovného nabití. Baterie a akumulátory se dělí do skupin přenosných, průmyslových a automobilových. Pro správné určení typu baterie v praxi je odborem odpadů Ministerstva životního prostředí vydán metodický pokyn⁷.

Výrobce má možnost plnit své zákonné povinnosti individuálně, solidárně nebo prostřednictvím kolektivních systémů. Zpětný odběr přenosných baterií a akumulátorů zajišťují dva kolektivní systémy. Cíle pro úroveň zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů jsou pro jednotlivé roky stanoveny ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/66/ES ze dne 6. září 2006 o bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech a o zrušení směrnice 91/157/EHS (směrnice 2006/66/ES).

Plnění cílů zpětného odběru pro přenosné baterie a akumulátory

Vzhledem ke zvýšení růstu úrovně zpětného odběru byl v České republice překročen první závazný cíl sběru o rok dříve, než tehdy stanovovala směrnice 2006/66/ES, tj. v roce 2011 o 0,6 % (25,6 %). V roce 2012 úroveň sběru přenosných baterií a akumulátorů dosáhla 29,2 %. Sběr přenosných baterií a akumulátorů v roce 2015 opět zaznamenal nárůst, a to jak absolutní (hmotnostní), tak procentuální. Cíl, který daná směrnice aktuálně stanovuje, byl tedy splněn. **Obrázek č. 3** hodnotí vývoj úrovně zpětného odběru přenosných baterií a akumulátorů v letech 2012 až 2016.

Závěr

Cíle, které stanovila evropská a národní legislativa pro Českou republiku týkající

se všech komodit zpětného odběru se daří plnit.

U pneumatik bylo v roce 2016 dosaženo úrovně zpětného odběru 59,4 %. Zákonným požadavkem byla od roku 2014 stanovena hranice minimálně 35 %. Uvedený cíl byl tedy za ohlašovaný rok 2016 splněn.

Směrnicí 2012/19/EU byla stanovena minimální hranice úrovně sběru elektrozařízení 40 %. I tento požadovaný cíl byl splněn, vzhledem k tomu, že v hodnoceném roce 2016 byla úroveň zpětného odběru 50,5 %.

U přenosných baterií a akumulátorů dosáhla úroveň zpětného odběru v roce 2016 celkem 52 % a i u této komodity cíl 45 % stanovený směrnicí 2006/66/ES byl splněn. □

Literatura

- [1] Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech.
- [2] Vyhláška č. 248/2015 Sb., o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik.
- [3] Vyhláška č. 352/2005 Sb., o nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady.
- [4] Vyhláška č. 170/2010 Sb., o bateriích a akumulátorech.
- [5] Konstrukce pneumatiky [online]. [Cit. 9. 2. 2018]. Dostupné z: <http://www.autolexicon.net/cs/articles/konstrukce-pneumatiky/>.
- [6] Kolektivní systémy OEEZ – kontakty [online]. [Cit. 9. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/kolektivni_systemy_oeez.
- [7] Informace Odboru odpadů Ministerstva životního prostředí k určení typu baterií či akumulátorů v praxi [online]. [Cit. 21. 2. 2018]. Dostupné z: http://mzp.cz/cz/baterie_akumulatory_urceni_praxe.